

Osnova zakona o narodnim školama u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

I. Opšte odredbe.

Čl. 1. Zadatak je narodne škole, da u mladeži pomaže razvijati: ljudsku obrazovanost, čoveštvo, značaj i radnu sposobnost; — da joj razvija narodnu i državljansku svijest; — da joj daje pobudu za dalje usavršavanje; — da širi prosvetu u narodu.

Čl. 2. Nastava je u narodnim školama državna, besplatna, opšta i obavezna u cijeloj Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, a u granicama predviđenim ovim zakonom.

Čl. 3. Država se stara o otvaranju državnih škola po odredbama ovoga zakona.

Čl. 4. Država sprema, postavlja i plaća sve nastavnike državnih narodnih škola.

Čl. 5. Svaki roditelj ili staralac obavezan je da svoje dijete školuje u narodnoj školi osim slučajeva, koje ovaj zakon predviđa.

Čl. 6. Svaki roditelj ili staralac ima prava upisati svoje dete u narodnu školu prema odredbama ovoga zakona.

Čl. 7. Učenicima državnih narodnih škola ne plaćaju ni upisninu ni školarinu niti kakve druge pristojbe, ma školu pohađali izvan svoga mesta.

II. Narodne škole i trajanje nastave u njima.

Čl. 8. Narodnim školama pripadaju u prvom redu osnovne škole, zatim sve one prosvetne ustanove, koje mogu biti spojene s osnovnom školom, a to su: zabavišta, pripravnici razredi; šegrtске i građanske škole; škole za defektne decu; ustanove, koje olakšavaju socijalne i ekonomske potrebe za napredak škole; strukovni tečajevi; ustanove, koje služe narodnom prosvetivanju uopće.

Čl. 9. U zabavištima se primaju deca muška i ženska u navršenom četvrtom godinu.

U zabavištu se ne smije izvoditi nastava propisana za osnovnu školu.

Čl. 10. Za decu, kojoj materni jezik nije istovetan sa državnim jezikom naše Kraljevine, može se uz osnovnu školu otvoriti pripravnici razred.

Čl. 11. Osnivanje zabavišta je obavezno u većim gradovima i u industrijskim centrima.

Državna se zabavišta i pripravnici razredi mogu otvoriti i u ostalim mestima, gde se za pohađanje upiše najmanje tridesetoro dece.

Pohađanje zabavišta i pripravnog razreda nije obavezno.

Čl. 12. Obavezno školovanje u narodnim školama traje osam godina.

Propisano osmogodišnje školovanje vrši se: a) redovnom nastavom pohađajući školu redovno celu školsku godinu;

b) stegnutom nastavom pohađajući školu jedan školski dan ili dva poludana u nedelji.

Razlikuju se trojaki razredi celovitoga osmogodišnjeg školovanja:

1. redovni razred i redovnom nastavom cele školske godine;

2. zimski razred i redovnom nastavom u pet zimskih meseci od početka novembra do kraja marta i stegnutom nastavom u ostalo vreme školske godine;

3. produžni razred i sa stegnutom nastavom cele školske godine.

Koliko će od osmogodišnjeg obaveznog školovanja dete pohađati redovnu nastavu, a koliko će biti polakšice za najviša godišta stegnutom nastavom, određuje se prema mesnim prilikama.

Redovna nastava u osnovnoj školi traje osam godina:

a) u onim krajevima države, gde je to bilo i dosada;

b) u mestima, gde za to postoje prikladne školske prostorije i školski odbor se izjavi za osmogodišnje pohađanje osnovne škole.

Najmanje šest godina traje redovna nastava tamo, gde je dosada trajala.

U drugim školama mora redovna nastava osnovne škole trajati barem pet godina.

Za poslednja tri godišta mogu se na osnovi zaključka mesnoga školskog odbora dati polakšice u pogledu pohađanja škole:

1. zimskim razredima i 2. produžnim razredima.

Potpuno školovanje u mestu nastaje uveđenjem redovne nastave u svih osam godišta. Potpuno školovanje provodi se svuda, gde ima prostora u školi i gde to dopuštaju ekonomske prilike roditelja.

Čl. 13. Gde potpunom školovanju nema drugih zapreka osim jedino u pomanjkanju prostora u školi, tamo se po pravilu uvodi nerazdeljeno nastavno vreme i to tako, da u istoj školskoj sobi poučava pol dana jedan nastavnik, a drugu polu dana drugi nastavnik, svaki svoj razred. Ovaj postupak ima značaja privremenosti te prestaje, čim se u školi dobije dosta prostora.

Čl. 14. Gde roditelji neophodno trebaju decu najviših godišta kao pomoć u gospodarstvu za vreme poljskih poslova, tamo se mogu uvesti zimski razredi.

Zimski razredi uvođe se u onim najvišim godištim, u kojima se zbog gospodarskih prilika roditelja baš moraju uvesti.

Čl. 15. U koliko deca za vreme osmogodišnjeg obaveznog školovanja ne pohađaju redovnu nastavu bilo u redovnom ili u zimskom razredu, moraju pohađati stegnutu nastavu.

Vreme provedeno u pripravnim razredu ne uračunava se u propisani broj godina obaveznog školovanja.

Čl. 16. Kako se budu ispunjavali uslovi za redovnu nastavu osnovne škole i u starijim godištim, tako se postupno počevši od nižih prema višima pretvaraju zimski odnosno produžni razredi u redovne.

Svima školskim vlastima je dužnost nastojati, da se potpuno školovanje s redovnom nastavom kroz svih osam godišta što prije provede svuda, gdegod tome nema nesavladivih zapreka.

Čl. 17. Mlada četiri godišta osnovne škole čine nižu, a starija četiri godišta višu osnovnu školu.

Čl. 18. Koja deca posle svršenoga četvrtoga razreda osnovne škole nastave školovanje u građanskoj, srednjoj ili kojoj stručnoj školi i u njoj ostani najmanje četiri godine, oslobođaju se od polaska osnovne škole. Isto se tako oslobođaju od osnovne škole i oni učenici, koji s navršenom četrnaestom godinom idu na zanat i pohađaju zanatsku školu.

Ko iz spomenutih škola odnosno zanata istupi pre onoga vremena, kada bi svršio obavezno osmogodišnje školovanje, mora se vratiti

u osnovnu školu, da u njoj dovrši propisano školovanje.

Čl. 19. U mestima, gde postoji građanska škola, tamo se ne otvaraju viši razredi osnovne škole, nego deca koja svrše četvrti razred osnovne škole imaju nastaviti školovanje u građanskoj školi, dok ne završe osam godina školovanja.

Čl. 20. Škole za defektne decu pohađaju ona deca, koja su nesposobna da prate nastavu u osnovnoj školi (slepa, gluvo-nema, telesno i duševno zaostala).

Obaveznost nastave za ovu decu kreće se u granicama mogućnosti.

Čl. 21. Državna prosvetna vlast otvara škole za defektne decu o svome trošku. Ove su škole internatski uređene.

Prosvetna državna vlast može pomagati i one škole i ustanove za defektne decu, koje su osnovane privatnom inicijativom ili od humanih udruženja.

Čl. 22. U cilju narodnoga prosvetivanja i privrednoga usavršavanja imaju se otvarati za odraslu mladež stalne škole i povremeni tečajevi prema prilikama pojedinih krajeva. Ovamo spadaju i škole za domaćice.

Čl. 23. Tečajevе za odrasle nepismene (analfabete) pohađati će odrasla lica ispod 20 godina, koja nisu pismena. Mogu ih iznimno pohađati i stariji od 20 godina. Polaz ovih tečajeva je dobvoljan.

III. Otvaranje i izdržavanje škola.

Čl. 24. Osnovna se škola ima otvoriti onde, gde u okolini s polumerom od četiri kilometra ima najmanje četrdesetoro dece obvezane na polazak škole pri tome se u račun uzimaju deca od šest godišta, i to od navršene sedme do navršene trinaeste godine.

Gde je manji broj dece, odgovarati će se povremeni školski tečajevi.

Čl. 25. Svako mesto, koje ima jednu ili više škola, kao i više sela iste političke općine, koja imaju jednu školu, čine jednu školsku općinu.

Svako naselje mora biti u sastavu jedne školske općine.

Čl. 26. Gde u političkoj općini u smislu ovoga zakona valja da bude više škola, ima općinsko veće da odredi mesto i područje za pojedinu školu.

Čl. 27. Svaka školska općina ima svoj mesni školski odbor.

Čl. 28. Dužnosti političke općine za školu su ove:

1. dati potrebne zemljište za školu, školsko dvorište, igralište, školski vrt i učiteljske stanove, a u selima i za učiteljske vrtove; sve to u blizini škole održavano u dobroj ogradbi;

2. sagraditi i u dobrom stanju izdržavati školske zgrade, u kojima moraju biti: potrebne učionice i radionice, udešene prema higijenskim i pedagoškim pravilima; — po mogućnosti dvorana za školske svečanosti, koja će služiti i za sobnu gimnastiku; — potrebne kancelarije; — stanovi za nastavnike i za poslužitelja;

3. nabavljati školski nameštaj i učila;

4. davati ošegrev za školu, nastavnike i školskoga poslužitelja;

5. starati se o otvaranju novih škola, odeljenja i tečajeva za nepismene;

6. starati se po mogućnosti o osnivanju i urednom izdržavanju internata za siročad bez roditelja i za decu, koja zbog daljine ili rdava puta ili drugih prepreka moraju cel dan provesti u školi;

7. starati se, da svi putevi, koji vode školi, budu uređeni;

8. po gradovima i varošima urediti školske kupatnice i dečje poliklinike za specijalna lečenja;

9. podmirivati sve stvarne potrebe oko izdržavanja škola;

10. potpomagati sve prosvetne ustanove, kojima se širi prosveta u narodu.

Ako koja politička općina ne bi vršila ove dužnosti kako može i treba primorati će je na to nadležne državne vlasti zakonskim merama.

Čl. 29. Školski proračun (budžet) sastavlja školski odbor dotične školske općine i predlaže poglavarstvu političke općine, da ga uvrsti u godišnji općinski proračun.

Političke općine ne smeju proračun školski odeliti od proračuna za općinske potrebe. Imaju ga uvrstiti kao sastavni deo općinskoga proračuna pod posebnim naslovom „Osnovna nastava“.

U njeg se imaju uvrstiti svi izdaci, koji su potrebni za valjano izdržavanje škole i pravilno razvijanje nastave. Predlog školskoga odbora imaju se priložiti općinskom proračunu prigodom njegova predlaganja višoj oblasti na odobrenje.

Svaka školska općina mora imati svoj proračun.

Dužnost izvestitelja za školski proračun prigodom njegove rasprave u općinskom veću vrši u seoskim općinama upravitelj škole.

Čl. 30. Zgrade osnovnih škola moraju stajati na shodnim i zdravim mestima; moraju biti suhe i svetle te imati dovoljno prostora za mladež.

Ministar Prosvete u sporazumu s Ministrom Građevina a po saslušanju Glavnoga prosvetnoga Saveta propisuje ugledne planove i pravila o gradnji školskih zgrada i učiteljskih stanova, o nameštaju, o uređenju školskih vrtova, dvorišta i t. d.

Čl. 31. Gde općina nema potrebnog zemljišta ili ga ima, ali je za školsku potrebu nepodesno, može ga otkupiti po zakonu o eksproprijaciji zemljišta.

Čl. 32. Svaka škola mora imati onoliko propisnih stanova za nastavnike, koliko u školi ima posebnih odeljenja. Stanovi moraju biti u blizini škole.

Bez propisanoga broja učiteljskih stanova sa nužnim pripadnostima ne može se na selu otvoriti škola niti novo odeljenje na već postojećoj školi.

U gradovima, gde se za nastavnike može naći udoban stan, ne moraju općine graditi učiteljske stanove.

Gde učitelj nema stana u naravi, dobivat će od općine dodatka na stanarinu, koji će odrediti prosvetna vlast prema mesnim prilikama.

Čl. 33. Po odobrenju nadležnih vlasti općina redovno gradi u vlastitoj režiji sve zgrade za školsku potrebu služeći se radnom snagom i materijalom, kojim raspolaže.

Plan za gradnju školske zgrade mora odobriti državna prosvetna vlast.

Čl. 34. Općine mogu podizati o svome trošku zgrade u prosvetne svrhe naroda kao: škole za poljoprivredu, za domaćice, ženske stručne škole i t. d.

U ovu svrhu može se više općina udružiti.

Čl. 35. Kod svake novogradnje i dogradnje zgrada, što ih općine dižu u prosvetne svrhe, bilo koje vrste, priteče država svima općinama — osim građanima, koje imaju svoje građevne stručnjake na njihovu molbu u pomoć i o svome trošku u ovome: — izrađuje građevne planove i troškovi, vodi vrhovni stručni nadzor i daje sve potrebne stručne komisije za pregledbu gradnje.

Čl. 36. Onim općinama, koje nemaju propisnih školskih zgrada, niti imaju materijalne mogućnosti, da ih same podižu daje državna prosvetna vlast pomoć u novcu pri podizanju školskih zgrada.

Nadležne vlasti mogu odobriti, da se za gradnje škola upotrebe radne snage i materijal, kojima raspolaže državna vlast.

Država ima u pravilu siromašnim općinama pomagati novčanim pripomoćima i za popravak školskih zgrada i za nabavu učila.

Čl. 37. Da bi se otvaranjem novih škola brže i jače podigla osnovna narodna prosveta, osniva se Državni školski Fond s kapitalom od jednu stotinu milijuna dinara, kome će se iz državnoga proračuna dodavati svake godine po dvadeset milijuna dinara. Iz toga fonda će se davati zajmovi za gradnju novih školskih zgrada.

Zajmovi imaju biti uz kamatnik Narodne Banke i godišnju odplatu. Rok se određuje prema visini pozajmljene svote, najkraći rok može biti pet, a najduži dvadeset godina.

Ovim fondom upravlja Ministar Prosvete prema pravilima što će ih propisati Ministar Prosvete u sporazumu s Ministrom Finansija.

Čl. 38. Školsko dvorište ne sme se upotrebiti ni za što drugo osim za dečje odmaralište i igralište.

Čl. 39. Imovinu jedne školske općine sačinjavaju:

1. sve školske zgrade i celokupno nepokretno školsko imanje;

2. sav školski nameštaj;

3. zbirke učila i školske knjižnice;

4. mesni školski fond, pokloni i zadužbine;

5. gotovina od raznih prihoda.

Čl. 40. Mesni školski fond služi:

1. za pomaganje siromašnih učenika, naročito onih bez roditelja;

2. za pomaganje učenika izleta i utakmica, školskih knjižnica za decu i odrasle, za podmirjenje sitnih nepredviđenih školskih potreba;

3. za potrebe narodnoga prosvetivanja u opće.

Čl. 41. Školska općina ima biti gruntovno upisana kao vlasnik odnosno ubaštinjenja na sav nekretni školski posed.

Od školske imovine ne može se ništa ni otuđiti ni zadužiti osim u svrhe narodne prosvete.

Čl. 42. Ako se iz jedne školske općine izdvoji nova školska općina, ima ona pravo na razmeran deo zajedno stečene školske imovine. Podela će se izvršiti sporazumno.

U slučaju nesporazuma rešava spor državna prosvetna vlast.

Čl. 43. Političke opštine imaju do početka školske godine nabaviti knjige i sav potreban pribor, za pisanje, crtanje i ručni rad za sve učenike svoga školskoga područja prema izkazanoj potrebi, koju će izvršiti upravitelj škole u sporazumu s nastavničkim većem, a u smislu školskih propisa.

Općine imaju prava naplate za knjige i pribor samo od imućnih roditelja školske dece. Kao imućni smatraju se oni, koji po određenom poreznom cenzusu ne važe kao oskudni i siromašni u općini. Ako općinsko zastupstvo zaključi, da će se poslužiti svojim pravom naplate, ono odmah ustanovljuje i visinu cenzusa s obzirom na mesne prilike i imućstveno stanje općine i općinara. Ono može na predlog školskoga upravitelja činiti iznimke na bolje te opraštati od naplate i iznad cenzusa one roditelje, koji imaju više dece u školi.

Čl. 44. Za podmirjenje potreba ima svaka seoska školska općina školsku blagajnu, u koju ulaze:

1. iznosi, koje daje politička općina na ime izdržavanja škole po redovnom proračunu;

2. iznosi, koje daje školi Oblasni Školski Odbor;

3. prihodi od školskoga imanja, fondova ili od čega drugoga, što školi pripada;

4. prihodi od novčanih kazni, koje idu u korist školske blagajne;

5. prihodi od poklona ili zadužbina.

IV. Nastava.

Čl. 45. U osnovnoj školi se uči:

1. nastava o veri s moralnim poukama;

2. srpsko-hrvatsko-slovenački jezik;

3. poznavanje prirode s gospodarstvom i higijena;

4. zemljopis naše Države s kratkim poznavanjem drugih zemalja;

5. narodna povesť s najznamenitijim događajima iz opće povesť;

6. račun s geometrijskim oblicima;

7. građanske pouke;

8. crtanje i pisanje;

9. pevanje i gimnastika;

Nastavni plan i program propisuje Ministar Prosvete po saslušanju Glavnoga Prosvetnoga Saveta.

Predlog nastavnoga plana za versku nastavu stavlja dotična crkvena vlast, a propisuje ga Ministar Prosvete u sporazumu s tom vlasti.

Čl. 46. Temeljna načela nastave u osnovnim školama imaju biti ova:

1. nastava ima se vršiti u duhu narodnom uvodeći decu u posebnu kulturu, koja se u našem narodu razvila;

2. nastava ima odgajati ljubav prema baštinenjog grudi i poštovanje prema ratarskom staležu, kojemu pripada golemu većina naroda;

3. nastava ima iznositi primere moralnih vrline naših ljudi; lepotu naših krajeva, i slavne dane naše prošlosti, da se time odgoji u deci ljubav prema otadžbini;

4. nastava ima da upozna decu s lepim oblicima narodnoga života s obzirom na njegovo pesništvo, melodije, nošnje i običaje, da deca to upoznaju, zavole i u životu kao posebna narodna obilježja zadrže;

5. nastava treba da se izvoditi, naročito u nerazdeljenim školama, u smislu načela o koncentraciji nastavnoga rada;

6. nastava ima se izvoditi prema načelima škole rada.

Čl. 47. U starijim razredima nastava se mora udešavati prema mesnim prilikama i potrebama života. Ona će u seoskim školama razvijati smisao za poljoprivredu, a po gradovima za zanat i trgovinu.

Čl. 48. Nastava se vrši u osnovnim školama na državnom jeziku.

U školama, gde su učenici druge rase i jezika, dopušta se osnovna nastava za prve četiri godine t. j. nižoj osnovnoj školi na njihovom maternem jeziku. U tim razredima je učenje državnoga jezika kao posebnoga predmeta obavezno.

U svim razredima državne više osnovne škole bez izuzetka vrši se nastava samo na državnom jeziku. U školama, gde su deca druge rase i jezika, uči se u višim razredima osnovne škole njihov maternji jezik kao obavezan predmet.

Čl. 49. Deca narodnosti srpsko-hrvatsko-slovenačke moraju pohađati školu svoga maternjega jezika, ako takova škola u mestu postoji; deca drugih narodnosti mogu polaziti po volji škole svoga ili državnoga jezika, ako takova škola postoji u dotičnoj školskoj općini.

Čl. 50. Sve nastavne predmete u osnovnoj školi u pravilu poučavaju državni nastavnici.

U školama, gde su nauku o veri dosada poučavali nadležni duhovni pastiri ili njihovi zamernici, imaju ta lica pravo odnosno dužnost to i dalje činiti po brez prava na nagradu.

U kojoj školi ne poučava u veri svećenik ili je vrši, ali neuredno, preuzima i redovno dalje vrši tu nastavu svetovno učiteljsko lice iste veroispovesti.

Učitelji poučavaju prema potrebi u ručnom radu i kućanstvu i učenici iz odeljenja, u kojima redovnu nastavu vrše učitelji.

Član 51. Osnovne škole su nerazdeljene i razdeljene.

Škole s jednim nastavnim licem, koje poučava sve učenike dotične škole, jesu nerazdeljene; one s dva ili više nastavnih lica, u kojima se deca razdele na poedina nastavna lica za poučavanje, jesu razdeljene.

Čl. 52. Učenici, koje poučava jedno nastavno lice u posebnoj sobi, čine školsko odeljenje.

Učenici se u svrhu nastave razređuju prema školskim godištim i razrede. Razred čine učenici redovno jednoga godišta, koji se u istom nastavnom predmetu zajedno poučavaju.

U svrhu koncentracije nastave u školama, gde nastavnik ima poučavati u isto vreme više godišta, mogu se spojiti učenici dvaju, a u višoj osnovnoj školi i triju godišta, u jedno dvogodište odnosno trogodište, te učenici tih godišta čine tada jedan razred.

Učenici istoga dvogodišta ili trogodišta redovno se zajedno poučavaju u istoj stvarnoj građi, te se prema tome mogu za tu svrhu prirediti i posebni udžbenici.

Čl. 53. Svaki nastavnik ima svoje odeljenje. Odeljenje s jednim razredom u pravilu ne može imati više od 60, a sa više razreda više od 50 učenika. Kad broj učenika bude veći, odeljenje se deli.

Čl. 54. Kad u jednoj školi nema dovoljno dece za više razrede, može prosvetna državna vlast na predlog školskoga nadzornika sastaviti decu viših razreda iz dve ili više susednih škola iste školske općine u jedno odeljenje.

Čl. 55. Otvaranje novih i proširenje postojećih škola, gde za to nastane potreba u smislu ovoga zakona, imperativno naređuje oblasna prosvetna vlast na predlog oblasnoga školskog odbora, ako to sami žitelji ne zatraže. Politička općina ima deo nalog državne prosvetne vlasti provesti.

Čl. 56. Državna prosvetna vlast stara se o izradi školskih udžbenika u smislu pravila, koja izdaje Ministar Prosvete po saslušanju Glavnoga Prosvetnoga Saveta.

Čl. 57. U školama se mogu upotrebljavati samo oni udžbenici državnoga ili privatnoga izdanja, koje je odobrio Ministar Prosvete na osnovi pregleda i preporuke Glavnoga

godine držati na svakoj osnovnoj školi završna školska svečanost. Glavni zadatak te svečanosti ima biti, da se prikaže rezultat godišnjega rada škole, kako bi roditelji taj rad što bolje poznali i cenili.

V. Učenici.

Čl. 64. Upis učenika ima obaviti školski odbor najmanje mesec dana prije početka školske godine na osnovi lekarskoga pregleda i popisa sve za školu dorađene dece koji pod svojom dogovornosti sastavlja politička općina.

Utvrđeni imenik upisane dece uz imenik one dece, koja su ostala neupisana, potpisuje školski odbor i šalje sreskom školskom nadzorniku na pregled i odobrenje. Spisu se prilažu i sve molbe i žalbe, ako bi ih bilo.

Čl. 65. U prvi razred upisuju se sva sposobna muška i ženska deca, koja su navršila sedam godina ili će navršiti do kraja dotične građanske godine. Telesno i duševno osobito razvijena deca mogu biti upisana u školu i s potpunom navršenošću šestom godinom, ako u školi ima dovoljno mesta.

Mlada se deca ne mogu upisati u osnovnu školu.

Čl. 66. Na osnovi lekarskoga pregleda oslobođaju se trajno od polaza osnovne škole deca: a) koja zbog telesne nesposobnosti ne mogu dolaziti u školu niti mogu s uspehom pratiti nastavu (sakata, slepa, gluvo-nema itd.); b) koja su umobolna ili umno nedovoljno razvijena.

O ovoj deci uprava škole i dalje vodi računa po čl. 20 ovoga zakona.

Na osnovi lekarskoga mišljenja može se na godinu dana odgoditi upis one dece, koja nisu za školu bilo telesno bilo duševno dosta razvijena, a ima nade, da se mogu razviti.

Čl. 67. Imenik upisane dece dostavlja će školski odbor političkoj općini, koja će pozvati roditelje ili staratelje, da dovedu decu u školu, kad se objavi početak rada.

Čl. 68. Školski odbor može dopustiti pojedinih roditelja, da svoju decu privatno poučavaju doma, lica, koja ih poučavaju moraju imati sposobnosti za taj posao.

Koja se deca doma poučavaju moraju svake godine položiti ispit na državnoj osnovnoj školi, u pravilu u nadležnoj školskoj općini. Iznimku od ovoga može u opravdanim slučajevima dopustiti nadležni sreski školski nadzornik.

Za ovaj ispit plaća se propisana taksa.

Privatnoga učenika ne može ispitivati na ispitu ono lice, koje ga je poučavalo.

Čl. 69. Sva upisana deca moraju uredno dolaziti u školu. Za izostajanje su odgovorni njihovi roditelji ili staratelji, a i oni, koji bi školsku decu primili u službu.

Izostanak od škole opravdan je u ovim slučajevima:

- a) bolovanje deteta;
- b) potreba deteta kod kuće radi dvorbe opasno oboljelih roditelja;
- c) smrt člana porodice;
- d) elementarna nepogoda; kad poplava, oluja, vjeverica ili snežni smetovi spreče dolazak u školu.

Privremeno se isključuju od polaza škole ona deca, koja boluju od kakve zarazne bolesti.

Čl. 70. Učitelj vodi tačnu evidenciju o izostajanju učenika od škole te ih prema prilikama opravdava ili ne opravdava.

O neopravdanom izostancima sastavlja poseban iskaz svakoga 1. i 15. u mesecu te ga predlaže mesnom školskom odboru.

Mesni školski odbor pozove roditelja ili staratelja najdalje u roku od četrnaest dana te mu prikaže korist školskoga odgoja i potrebu, da mu dete školu uredno polazi.

Ako se roditelj ne opravda, izriče školski odbor kaznu nakon pismenoga saslušanja, koja može biti:

- a) opomena;
- b) pismeni ukor;
- c) novčana kazna od 5—10 dinara po izostalom danu.

Ne koriste li tri kazne od školskoga odbora, šalje se dalje prijave sreskomu školskom nadzorniku. On poziva nemarne roditelje preda se te im daje shodne upute o vrednosti škole. Upotrebljava, prema potrebi, i jednu od onih kazna, što ih izriče mesni školski odbor.

Kazne se u pravilu upotrebljavaju označenim redom. Kod težih slučajeva može se preko reda upotrebiti teža kazna.

Novčane kazne izriču se u korist školske blagajne. Naplaćuje ih općinsko poglavarstvo pod osobnom odgovornošću predsednika ili načelnika općine u roku od petnaest dana po primitku presude.

Čl. 71. Po mesnom školskom odboru ili školskom nadzorniku pozvani roditelji moraju se pozivati odazvati. Ako se ne odazovu, dužna je općinska politička vlast postupati jednako kao i u slučajevima neposlušnosti na poziv druge koje javne vlasti.

Čl. 72. Učenički napredak iz nastavnih predmeta ocenjuje se dvaput godišnje: krajem prvoga polugodišta meseca januara (sečnja) i krajem drugoga polugodišta meseca juna (lipnja). U isto vreme ocenjuje se i vladanje učenika.

Za ocenu napredka i vladanja propisuju se ovi stepeni: za napredak u nastavi: vrlo dobar (4), dobar (3), dovoljan (2), nedovoljan (1); za vladanje: vrlo dobro (4), dobro (3), slabo (2).

Beleške o napredku i vladanju učenika mogu se i mesečno unositi u razredni imenik.

Čl. 73. Prevodenje učenika u stariji razred vrši se na osnovi godišnjeg ocenja.

Kod odlučivanja o prelazu učenika u stariji razred imade se uzimati u obzir na celokupan njegov napredak u školi. Samo onaj učenik koji se pokaže uopće slab te je tom ocenom barem iz tri predmeta ocenjen, ostavlja se da ponovi razred.

Čl. 74. Prevodenje učenika iz jedne škole u drugu vrši se po zaključku roditelja naročitim prevodnicima, koje upravitelj škole šalje neposredno upravitelju one škole, u koju učenik prelazi.

Iz upisne knjige prve škole učenik se ispišuje onda, kad upravitelj druge škole izvesti, da je učenik tamo upisan.

Prevodnicu dobijaju i oni učenici, koji prije navršeno obavezno školovanja prelaze u građansku, srednju stručnu školu ili u zanat.

Čl. 75. Učenici, koji su zadovoljili svoju školsku dužnost svršivši osam godina školovanja ispišuju se iz škole i dobijaju o tome školsku otpustnicu.

Upravitelj škole ima po naročitom iskazu voditi brigu o svim učenicima, koji stupe u druge škole, i paziti da se ne čine zlopotrebe.

Čl. 76. Valjanim učenikima, koji se odlikuju vrlo dobrim vladanjem i učenjem, daju se nagrade,

a nevaljani se kažnjavaju, pošto se prethodno iscrpu sva druga sredstva.

Zabranjuje se telesna kazna. Zabranjuje se dalje svaka kazna, kojom bi se učenik izlagao podsmehu drugova, ili bi se u njemu ubijala volja i samopouzdanje.

Čl. 77. U toku osmogodišnjega školovanja učenik se može ispisati iz škole u ovim slučajevima:

- a) kad teško oboli od kakve neizlečive bolesti;
- b) kad zbog poznijega upisa ili ponavljanja razreda za školu prestari te muškarcu navršu šestnaestu, a devojčica petnaestu godinu;
- c) kad ni izgađanje ni kazne nisu pomogle popraviti učenikovo vladanje.

U sva tri slučaja rešava mesni školski odbor na molbu roditelja ili po svojem nahođenju, a odobrava sreski školski nadzornik.

U slučaju pod a) potrebno je lekarsko uverenje; u slučaju pod v) uputit će se dete u zavod za popravak dece.

Čl. 78. Uzgajanje muške i ženske dece je zajedničko. Gde prilike dopuste, mogu se odvojiti muška i ženska deca u zasebne muške i ženske škole ili u zasebna odeljenja.

Čl. 79. Sve odredbe ovoga zakona, koje se odnose na mušku decu, potpuno važe i za žensku, u koliko nije ovde drukčije određeno.

VI. Nastavnici.

1. Vrste nastavnika i njihova sprema.

Čl. 80. U svima državnim osnovnim školama, zabavištima, školama za nenormalnu i nerazvijenu decu, tečajevima za odrasle nepismene, kao i drugim sličnim školama koje su pod Ministarstvom Prosvete, nastavu izvršuju učitelji i učiteljice.

Čl. 81. Učitelji mogu po službi biti pomoćni, privremeni i stalni.

a) Za pomoćnoga učitelja može se postaviti ono lice, koje je svršilo srednju školu s ispitom zrelosti.

b) Za privremenoga učitelja može se postaviti ono lice, koje je svršilo državnu učiteljsku školu i položilo učiteljski ispit zrelosti.

v) Za stalnoga učitelja postavlja se privremeni učitelj, koji je napravio praktični učiteljski ispit i proveo u službi tri godine.

Čl. 82. Praktični učiteljski ispit može praviti privremeni učitelj nakon dvogodišnjega uspešnog rada u školi.

Čl. 83. Pomoćni učitelji, koji su uspešno radili u školi najmanje 2 godine, mogu postati privremeni, ako polože u učiteljskoj školi dopunski ispit zrelosti.

Čl. 84. Sva nastavna lica, koja nemaju stalnost službe, postavljaju prosvetni inspektori. Ostala se nastavna lica postavljaju u smislu čl. 52. Zakona o činovnicima.

Postupak prigodom imenovanja i unapređenja vrši se u smislu odredaba Zakona o činovnicima.

Čl. 85. U nižim razredima mogu poučavati učitelji i učiteljice bez obzira na spol, učenika. U starijim razredima valja nastojati, gdegod je to moguće provesti s obzirom na broj učenika i učiteljskih lica, da učitelji poučavaju mušku, a učiteljice žensku mladež.

U zabavištima se za stalnu učiteljicu zabavišta postavlja lice, koje je steklo posebne kvalifikacije za tu službu u državnim tečajevima ili zavodima.

Čl. 86. Za pojedine stručne predmete, a naročito u razredima više osnovne škole, mogu se postavljati stručno obrazovana lica kao honorarni nastavnici. Njihova sprema i nagrada ne podpada pod odredbe ovoga zakona.

2. Dužnosti nastavnika.

Čl. 87. Svaki učitelj, ma koje vrste, mora pri stupanju u državnu službu položiti zakletvu propisanu za državne službenike.

Zakletvu vrši neposredno pretpostavljeni školski nadzornik.

Čl. 88. Svi državni nastavnici imaju odgajati decu po pedagogijskim načelima i poučavati sve nastavne predmete prema propisanim programima u duhu odredaba čl. 1. i 46. ovoga zakona.

Čl. 89. Nastavnik mora u pravilu držati onoliko časova, koliko ih je za dotični razred odnosno odeljenje propisano.

Nastavnike prvoga i drugoga razreda može školski upravitelj uposliti u višim razredima do ukupnoga rada od 26 nedeljnih časova.

Čl. 90. Nastavnici su dužni uredno voditi razreda i školske upisnice i sve ostale propisane upisne knjige.

Čl. 91. Nastavnici su dužni obraćati pojedinačno pažnju na sve učenike bez razlike i ocenjivati ih i po napredku i po vladanju pravično i nepristrasno.

Čl. 92. Nastavnici su dužni u dane, koje odredi Ministar Prosvete voditi decu službi Božjoj.

Čl. 93. Nastavnici su dužni izveštavati upravitelja škole o učenikom izostajanju od škole, ako roditelji ili staratelji ne bi opravdali izostanke u roku od pet dana.

Čl. 94. Nastavnici su dužni pri primanju razreda ili škole primiti i sve školske stvari: učila, spise, knjižnicu, razredni imenik i sve ostalo, što dotičnom razredu ili školi pripada, i sve to čuvati u ispravnom stanju do predaje.

Za ove stvari nastavnici potpisuje inventar i materijalno za njih odgovara.

Nastavnika uvodi u dužnost upravitelj, a gde ovoga nema, predsednik mesnog školskog odbora.

Čl. 95. Svi nastavnici dužni su po upravitelju rasporedu i naređenju zamenjivati oboljele i odsutne nastavnike.

U slučajevima kraće bolesti ili odsustva pojedinih nastavnika razredi se u pravilu spajaju u odeljenja s većim brojem dece.

Čl. 96. Svi nastavnici moraju se vladati u službi onako, kako dolikuje obrazovanim ljudima i odgajateljima omladine i naroda.

Čl. 97. Ako škola ima propisan stan za nastavnika, dužan je nastavnik u njemu stanovati i održavati stan u redu.

Iz školskoga proračuna vršice se samo opravdani i veći popravci i to u sporazumu sa mesnim školskim odborom.

Čl. 98. Svi su nastavnici dužni sudelovati u radu nastavnčkih i roditeljskih veća koja se sastaju radi pretresanja školskih pitanja.

Čl. 99. Nastavnici moraju, kad se pozovu, pohoditi o državnim trošku sve naučne i praktične učiteljske tečajeve i predavanja koja se priređuju radi upoznavanja sa naučnim novinama, ili radi postizavanja jednoobraznosti u nastavi.

Čl. 100. Nastavnici treba da pomažu svaki rad van škole, koji se preduzima radi prosvetljavanja širih krugova u duhu ovoga zakona. U proračun Ministarstva Prosvete unosit će se svake

godine potrebna svota za nagradu onim nastavnicima, koji s osobitim uspehom rade na narodnom prosvetljavanju van škole.

Za rad u posebnim tečajevima dobivati će nastavnici nagradu, koju će odrediti državna prosvetna vlast.

Čl. 101. Ako je nastavnik za vreme školovanja uživao državnu pomoć, ne može mu se uvažiti ostavka niti dopustiti prelaz u drugu državnu službu, dok kao nastavnik ne odsluži dva puta onoliko vremena, koliko je pomoć primao.

Izuzimaju se oni, za koje lekarska komisija utvrdi da su zbog bolesti za dalji rad u školi nesposobni ili su inače nepodesni.

Čl. 102. Svaki izostanak od dužnosti mora nastavnik blagovremeno i potpuno opravdati na način, koji bude propisan.

3. Prava nastavnika.

Čl. 103. Svi nastavnici državnih narodnih škola su državnim činovnici te imaju položaj i sva prava državnih činovnika po Činovničkom Zakonu.

Za nastavnike u svemu vredi Zakon o državnim činovnicima, u koliko ovim zakonom nije drukčije određeno.

Sva prava i dužnosti ustanovljene za učitelje ovim zakonom vrede i za učiteljice, u koliko nije posebiće drukčije određeno.

Čl. 104. Učiteljicama se dopušta udaja. Za udaju moraju dobiti prethodno odobrenje od oblasne školske vlasti, koja to odobrenje daje, ako kod toga ne trpe služba, ugled staleža ili se ne slabi njezin materijalni položaj.

Čl. 105. Oni učitelji, koji služe u državnima ili od države priznatima humanim (karitativnim) ustanovama, za koje je potrebna učiteljska sprema, imaju platu i sva ostala prava po ovome zakonu.

Čl. 106. Učiteljima, koji rade u školama za nenormalnu i nerazvijenu decu, kao i u drugim stručnim zavodima, te imaju pored redovne i naročito stručnu spremu povećavaju se u smislu čl. 7. Činovničkoga Zakona redovne priradnice, osim dodatka na skupoću, za 10 %.

Oni nastavnici, koji svrše višu stručnu školu sa završnim ispitom, raspoređiti će se prema svojim kvalifikacijama. Njihove kvalifikacije ocenjuje Glavni Prosvetni Svet.

Čl. 107. Nastavnik, koji služi na mestu dobivenom stečajem, je nepokretan osim u slučajevima, koje predviđa ovaj zakon. Nastavnici, koji nisu dobili mesto stečajem, jesu pokretni u smislu Činovničkoga Zakona.

Čl. 108. Pokretna nastavna lica mogu se premeštati u drugo mesto samo:

- 1. po njihovoj molbi podnesenoj na osnovi raspisanoga stečaja;
- 2. po službenoj potrebi, i to samo u prva dva meseca školske godine, kad se na školi odeljenje zatvori zbog nedovoljnoga broja upisanih učenika; pa i u ovome slučaju samo onda ako u toj mestu nema pokretnoga nastavnog lica, koje se u prvome redu premešta;
- 3. ako dvaput uzastopce dobije ocenu "nedovoljan";
- 4. ako dva učiteljska lica zamole uzajamno premeštanje i to opravdavaju važnim razlozima.

U slučajevima točke 2. ovoga člana premešta se ono lice, koje je na osnovi tečaja poslednje došlo u to mesto. Nastane li u tome mestu potreba učiteljskog lica u toku te godine ili u poteku naredne, onda ono lice, koje je bilo premešteno, ima pravo da se vrati.

Čl. 109. Svaki nastavnik državne narodne škole osim plate i drugih prihoda po činovničkom i ovom zakonu, ima pravo na besplatan stan u smislu čl. 32. ovoga zakona, zatim ogrev, koji mu daje politička općina iz redovnoga školskoga proračuna (čl. 28. ovoga zakona).

Stan je propisan, kad je svu, dobro osvetljen, kad ima dve do tri sobe 4×5×5 m, kuhinju 4×3×3 m, podrum, odeljenje za ostavu, staje za domaćinske potrebe i vrt na selu.

Ogrev se daje u naravi ili u novcu. Oblasni školski odbor određuje prema mesnim prilikama i potrebi količinu toga ogreva.

Ne mogu imati dva posebna ogreva muž i žena u jednom mestu.

Čl. 110. Kad činovnik drugoga zvanja, koji ima propisane kvalifikacije i učiteljsku spremu, pređe u učiteljsku službu, ne može imati veću platu od one, koju bi imao, da je bio učitelj.

Ne može se prevesti u učiteljsku službu činovnik:

- a) stariji od 30 godina, ako prije toga nije bio učitelj;
- b) koji je bio učitelj, ali je imao prekid duži od petnaest godina;
- c) koji bi zajedno s prekidom imao više od trideset i dve godine službe;
- d) koji je zbog nepodobnosti za učiteljsko zvanje već jednom uklonjen iz učiteljske službe.

Čl. 111. Kad stalan učitelj ili zabavljač navršu trideset i dve godine državne službe, ima pravo na onpliku penziju, kolika mu je bila poslednja godišnja plata ubrojivši ovamo 15 % po čl. 31. Zakona o činovnicima.

Po navršenoj trideset i drugoj godini službe mogu se nastavnici staviti u penziju. Ako su zdravi i za rad u školi sposobni, mogu se zadržati i dalje u službi po pristanku.

4. Disciplinski postupak.

Čl. 112. Ako se nastavnik, u službi ili van nje, ogreši svoje službene dužnosti propisane bilo ovim bilo Činovničkim Zakonom, ili ako povredi ugled svoga staleža, ima se protiv njega povesti disciplinski postupak.

Za izviđanja i rešenja krivica po ovome zakonu izdaje se na osnovi čl. 170. Zakona o činovnicima naročiti disciplinski zakon za nastavnike i prosvetno činovništvo.

Ovaj zakon ima se osnivati na načelima disciplinskih propisa zakona o činovnicima od godine 1923. od čl. 159. do 223. Dok se ne donese disciplinski zakon za nastavnike, imaju se krivice po ovome zakonu rešavati na osnovi disciplinskih propisa Zakona o činovnicima.

5. Postavljenje i razmeštanje nastavnika.

Čl. 113. Sva stečajem nepopunjena učiteljska mesta u školama i zabavištima popunjavaju se stečajem, koji se objavljuje preko službenih novina, a raspisuje ga oblasna prosvetna vlast.

Čl. 114. Raspored učitelja, koji su se javili na stečaj, vrši komisija, kojoj su virilni članovi: a) prosvetni inspektor, b) oblasni školski nadzornik, v) predsednik oblasne učiteljske organizacije. Po izboru ulaze u ovu komisiju dva člana oblasnoga školskog odbora, koje izabere ovaj odbor. Od ove dvojice jedan je učitelj.

Predsednik komisije je prosvetni inspektor, a zamenika mu bira komisija između svojih članova.

Nije li provedena oblasna učiteljska organizacija, ulazi u komisiju prvenstveno predsednik sreske učiteljske organizacije, a zatim položajem najstariji upravitelj osnovne škole u sedištu oblasti.

Mandat biranih članova komisije traje dve godine.

Komisija radi u mestu, gde je sedište inspektora; sastaje se na njegov poziv, a rešava većinom glasova.

Čl. 115. Na objavljeni stečaj u jednoj oblasti može se javiti svakoj nastavnik iz Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, koji na to ima pravo i potrebne kvalifikacije po ovom zakonu.

Zbog eventualnoga poučavanja u veri ima učiteljsko lice u pravilu biti one veroispovesti, kojoj pripada većina učenika.

Stečaj se vrši svake godine u dva raspisa. Prvi raspis stečaja vrši se za mesta s visokim, srednjim ili stručnim školama. Iza objavljenih rezultata prvoga raspisa obavila se drugi raspis stečaja za sva ostala upražnjena mesta ne ubrojivši ovamo netom upražnjena mesta na osnovi prvoga raspisa.

Na svaki raspis stečaja može se nastavnik javiti najviše na tri upražnjena mesta i to samo u jednoj prosvetnoj oblasti.

Čl. 116. Prvenstvo na raspisanom mestu imade komisija za raspored davati onim učiteljskim licima, koja po svojim svojstvima imaju jače pravo. Suglasno sa čl. 62. zakona o činovnicima daje se prvenstvo svojstvima navedenim u ovom čl. Najjače pravo imade svojsvo označeno na prvom mestu, a za njim postepeno dolaze ostala svojstva redom, kako su ovde navedena:

1. Uspeh u školi: — koji imaju više i bolji ocena nastavnoga rada.

2. Prosvetni rad uopće: — koji su uspešno radili na školskoj i narodnoj književnosti; intenzivno radili na prosvetljavanju naroda van škole; služili uspešno u težim kraljevinama.

3. Porodične potrebe: — koja učiteljska lica imaju dece za školovanje, izdržavanje braće i sestara ili iznemoglih roditelja.

4. Vreme službovanja: — koja učiteljska lica uz jednake prednje uslove duže službuju.

Čl. 117. Nemaju prava javljati se na stečaj oni učitelji:

- 1. koji nisu imenovani stalnim učiteljima (čl. 81. ovoga zakona);
- 2. kojima prosečna ocena nastavnoga rada poslednje tri godine ne premašuje dovoljan (2) uspeh;
- 3. koji još nisu u stečajem dobivenom mestu proveli najmanje tri godine izuzevši slučaj venčanja između učiteljskih lica.

Čl. 118. Na prvi raspis stečaja za mesta s visokim, srednjim ili stručnim školama imaju pravo javiti se nastavnici s najmanje dvanaest godina uspešne učiteljske službe.

Na drugi raspis stečaja mogu se javiti svi nastavnici, koji imaju za to potrebne opće kvalifikacije.

Čl. 119. Kad se za neko mesto javi samo jedan učitelj, onda se on postavlja, ako ima potrebne kvalifikacije. Kad ima više molitelja, komisija predlaže za svako upražnjeno mesto dvojicu.

Gde je upražnjeno više učiteljskih mesta, predlaže komisija dvaput toliki broj učiteljskih lica.

Upražnjeno učiteljsko mesto popunjuje se licem oboga spola, kako je dotično mesto sistemizovano odnosno upražnjeno.

Uz imena predloženih učiteljskih lica javlja komisija Ministarstvu Prosvete i imena drugih molitelja uz prilog molbenica jednih i drugih. Dogotovljen rad predlaže komisija Ministru Prosvete.

Na osnovi rada komisije i svih podataka postavlja se u smislu čl. 52. Činovničkoga zakona jedan od predloženih učitelja na upražnjeno mesto.

Sav rad oko prvoga raspisa stečaja i razmeštanja učitelja na osnovi njega imade se pravovremeno obaviti, da se drugi raspis i rad komisije na osnovi njega mogu svršiti i predložiti Ministru Prosvete najkasnije do 1. jula. Premeštaji po drugome raspisu imaju se oglasiti najkasnije do 15. jula svake godine.

Na istoj školi mogu se postaviti muž i žena, a u rodbinskom odnosu samo dva nastavna lica.

Čl. 120. Stalne učiteljice, koji iza svršenih stečajih razmeštaja ostanu bez mesta, raspoređuje Ministar Prosvete po predlogu oblasnih prosvetnih vlasti u ona mesta, gde su potrebni.

Iza toga još preostala upražnjena učiteljska

o vladanju u službi i van nje; o radu na narodnom prosvjećivanju; o inom eventualnom radu i svojstvima učitelja, koja ga karakterišu kao uzgajatelja, nastavnika i rodoljuba; o eventualnim nepovoljnim uticajima, koji su sprečavali odgojni i nastavni rad u školi.

Sve navedene prilike imaju nadzorik prosudit i na osnovi toga suda ustanoviti konačnu ocenu, kojom će oceniti učitelja kao pedagoga ličnost. Težište ocene imade se osnivati na općem sudu, je li učitelj svoju dužnost zdušno vršio.

Ocene su za učiteljev rad: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), dovoljan (2), i nedovoljan (1). Ocenom »nedovoljan« ocenjuje se rad onoga učitelja, koji ne zadovoljava i koji je uzročnik neuspjeha u školi.

Čl. 126. Nadzornički nalaz, koji ima značaj godišnje ocene, učitelja, ima upravitelj škole posle inspekcije u overenom prepisu predložiti nadležnom sreskom školskom nadzorniku.

Na svršetku školske godine će sreski nadzornik sve nalaze s pregledom konačnih godišnjih ocena predložiti oblasnoj prosvetnoj vlasti radi upisa konačnih ocena u službeničke listove kod oblasti i Ministarstva. Pregled ocena ima se predložiti u dva primera, jedan za oblast, a drugi za Ministarstvo.

Čl. 127. Upravitelj škole imade posle inspekcije nadzornikov nalaz ubeležen u kontrolnu knjigu dati nastavniku na uvid, a nalaz s nedovoljnom ocenom imade dotičnom nastavniku odmah dostaviti u overenom prepisu.

Protiv nedovoljne ocene može se nastavnik žaliti prosvetnom inspektoru u roku od tri dana iz saopštenja. U tom slučaju odredit će prosvetni inspektor ponovni pregled po drugom koled nadzornom organu. Troškove za ponovni pregled plaća žalilac, ako se tim pregledom potvrdi prva ocena.

Ako učiteljev rad pregleda i oceni sreski i oblasni školski nadzornik, odlučna je za tu školsku godinu ocena oblasnoga školskog nadzornika.

VII. Školski lekari.

Čl. 128. Službu školskoga lekara vrši sreski sanitetski referent. Može se postaviti i naročiti školski lekar, gde to potreba iziskuje. Njihovo je sedište u pravilu, gde je i sreski školski nadzornik.

Čl. 129. Položaj i plata školskoga lekara određeni su zakonom o državnim činovnicima.

U administrativnom pogledu školski lekari su potčinjeni prosvetnoj državnoj vlasti, a u pogledu stručnoga rada su u vezi s Ministarstvom Zdravlja.

Čl. 130. Školski lekar ima ove dužnosti:

1. svake godine vrši opći pregled školske dece u smislu propisa ovoga zakona i podnosi svoje predloge;

2. obilazi sve škole i prilikom pregleda daje učenicima prigodne higijenske pouke o čuvanju zdravlja i negovanju tela;

3. besplatno pruža lekarsku pomoć obolelim učenicima;

4. daje upute za obranu od zaraznih bolesti i stara se, da se one što pre suzbijaju, kad se pojave;

5. obustavlja školski rad i vrši desinfekciju školske zgrade, kad se zaraza pojavi, te o tome izveštjuje oblasnu prosvetnu vlast;

6. pregleda učionice i stanove učenika i nastavnika;

7. stara se o popravci zdravstvenih prilika u školi i oko nje.

Blíže odredbe o dužnostima školskoga lekara propisuje prosvetna državna vlast u sporazumu sa zdravstvenom državnom vlasti.

Čl. 131. Školski lekar je dužan na kraju školske godine, a i inače, kad se zatraži, podneti oblasnoj prosvetnoj vlasti stručan izveštaj o zdravstvenim prilikama škola i školske dece u njegovu srezu s predlozima, što bi trebalo preduzeti, da se poprave.

Čl. 132. Za obilaženje škola isplaćivat će se školskim lekarima putni troškovi iz državne blagajne kao i ostalim činovnicima, kad putuju po službenoj dužnosti.

VIII. Uprava i nadzor.

Čl. 133. Vrhovnu upravu i nadzor nad svim osnovnim školama, zabavištima i svim prosvetnim ustanovama vrši Ministar Prosvete neposredno i posredno preko svojih pomoćnih organa: uprava škola sreskih prosvetnih vlasti, oblasnih prosvetnih vlasti i odeljenja Ministarstva Prosvete za osnovnu nastavu i narodno prosvjećivanje.

1. Uprava škole.

Čl. 134. Svaka zasebna osnovna škola sa zabavištem i pripravnim razredima, koji bi s njome bili u neposrednoj vezi, mora imati svoga upravitelja, koji upravlja školom i vodi neposredan nadzor nad njom.

Čl. 135. Kad je u školi samo jedan nastavnik, on vrši i upraviteljsku dužnost.

Upraviteljska mesta, koja se uprazne, popunjavaju se narednim stečajem. Do popunjavanja upraviteljskoga mesta stečajem poverava privremeno upravu škole oblasna prosvetna vlast u pravilu po rangu najstarijem muškome nastavnom licu dotične škole.

Upraviteljske se mogu postavljati u odvojenim ženskim školama.

U mešovitim školama može biti upraviteljem i učiteljica, ako učitelj godinama službe za učiteljom znatno zaostaje.

Čl. 136. Školski upravitelj vrši ove dužnosti:

1. upravlja školom i vodi neposredan nadzor nad nastavom, uzgajanjem i redom;

2. uvodi u dužnost i razrešava od nje nastavnike; saopćuje im naredbe školskih i drugih nadležnih vlasti, koje se njih tiču i stara se o njihovom izvršenju;

3. pazi da svi nastavnici dolaze uredno na dužnost i da se u radu tačno pridržavaju propisanih nastavnih programa i uputstava;

4. pazi, da se u školi upotrebljavaju samo odobreni udžbenici;

5. pazi, da se učenici, na vreme ocenjuju i da se ocene upisuju u razrednu upisnicu;

6. nadzirava rad i vladanje nastavnika i prema potrebi ih opominje na ispunjavanje dužnosti u smislu odredaba ovoga zakona;

7. izveštjuje sreskoga školskog nadzornika o neurednim i nesavesnim nastavnicima i o njihovim krivicama;

8. određuje zamenu obolelim ili odsutnim nastavnicima ili ih prema prilikama i sam zamenjuje te o zamenama izveštjuje sreskoga školskog nadzornika kod zamenata preko tri dana;

9. daje nastavnicima u slučaju potrebe odustvo do tri dana i o tom izveštjuje sreskoga školskog nadzornika;

10. pazi, da se na vreme izvrši pregled i upis učenika u školu i vodi računa o onima, koji su prešli u druge škole.

11. pazi, da učenici uredno pohađaju školu i na vreme izveštavaju roditelje (staratelje) i školskoga nadzornika o neopravdanim učeničkim izostancima;

12. saziva nastavničku veću i rukovodi njihovim radom;

13. pazi, da se održava u dobru stanju školska zgrada i sva školska imovina, zašto je zajedno sa školskim odborom i materijalno odgovoran;

14. traži blagovremeno potrebne opravke ili desinfekciju školske zgrade;

15. prima i otpušta školsku posluđu i stara se o održavanju čistoće u školi;

16. pomaže školskomu lekaru u vršenju njegove lekarske školske dužnosti i unapređenju zdravstvenih prilika u školi;

17. predlaže krajem svakoga polugodišta, a prema potrebi i češće, sreskom školskom nadzorniku opširan izveštaj o stanju svoje škole;

18. sprovodi preispit ostalih nastavnika sreskom školskom nadzorniku i ostalim vlastima;

19. pomaže mesnom školskom odboru, da privlino i na vreme sastavi školski proračun i godišnje račune i upućuje ga na tačno vršenje dužnosti prema školi;

20. vodi i čuva svu školsku prepisku pod svojim potpisom i odgovornosti;

21. čuva i upotrebljava školski pečat.

Čl. 137. Za vršenje upraviteljske dužnosti u školama sa dva i više nastavnika upravitelj prima pored plate i naročiti dodatak. Njegova je veličina srazmerna broju odeljenja. Kad je broj odeljenja dva do pet, iznosi 5%, kod šest do deset odeljenja iznosi 10% od upraviteljeve osnovne i položajne godišnje plate. Ovaj dodatak ne utiče na veličinu penzije.

U školama sa deset i više odeljenja upravitelj se oslobađa rada u razredu.

2. Sreska prosvetna vlast.

Čl. 138. Radi stalnoga stručnoga i instruktivnoga nadzora Ministar Prosvete postavlja u svakome srezu ili za dva i više srezova po jednoga sreskoga školskog nadzornika.

U delokrugu jednoga nadzornika računaju se pedeset do osamdeset nastavnika odnosno školskih odeljenja, zabavišta i drugih prosvetnih ustanova. Ovaj broj zavisi od terenskih i saobraćajnih prilika. Prema tome u srezovima, u kojima ima više od naznačenoga broja odeljenja, ima biti po dva, a prema potrebi i više sreskih školskih nadzornika.

Kancelarija sreskoga školskog nadzornika ima biti u zgradi sreske uprave te obuhvaća najmanje dve sobe, za nadzornika i administrativno osoblje.

Čl. 139. Za stalnoga sreskog školskog nadzornika može se postaviti onaj nastavnik, koji je napravio ispit za učitelja građanskih škola, i koji je bio deset godina nastavnik u osnovnoj ili građanskoj školi.

Pored ovakvih kandidata Ministar Prosvete može postaviti i onoga učitelja, koji ima redovno učiteljsko osposobljenje, radio je u narodnoj školi najmanje petnaest godina, istakao se radom u školi i u narodu te napravio nadzornički ispit. Rad učitelja, koji se postavlja za sreskoga nadzornika, mora da bude prosečno vrlo dobar.

Čl. 140. Sreski školski nadzornik vrši ove dužnosti:

1. pregleda i odobrava početkom svake školske godine raspored nastavnoga gradiva za rad u pojedinim razredima, koji izrađuju upravitelji škola sa svojim nastavnim timom;

2. pohađi barem dva puta u godini osnovne i građanske škole te ostale niže prosvetne zavode u svome srezu, da dobro upozna nastavne prilike i da uklanja smetnje školskom radu;

3. poučava prema potrebi nastavnike u praktičnom školskom radu i stara se o njihovom usavršavanju; prilikom pregleda škola i rada drži ugledan predavanje ili sam ili naizmenice s nastavnicima, kod kojih učestvuju sva nastavna lica;

4. nadgleda službeni rad upravitelja nastavnih veća i školskih odbora; overava sve školske inventare i knjige školske administracije;

5. saziva sresko nastavničko veće, utvrđuje njegov dnevni red i rukovodi njegovim radom;

6. brine se o otvaranju novih odeljenja, novih škola i učestvuje pri izboru mesta za podizanje školske zgrade kao i pri pregledu privatnih zgrada za školsku upotrebu;

7. objavljuje školske zakone i naredbe preko upravitelja;

8. izviđa krivice nastavnika osnovnih i građanskih škola te ih kažnjava u krugu svoje nadležnosti; žalbe o izrečenoj kazni i krivice, čije rešenje ne spada u njegovu nadležnost, dostavlja višim školskim vlastima;

9. izviđa sporove između nastavnika i mesnih školskih odbora te ih izravniava;

10. kažnjava predsednike i članove mesnih školskih odbora za nevršenje dužnosti prema zakonskim propisima;

11. predlaže prekid nastave u vanrednim prilikama;

12. stara se o popunjavanju praznih učiteljskih mesta i određuje nastavnike kao zamenike bolesnim nastavnicima licima; sporazumno s oblasnim školskim nadzornikom stara se za zamenu, ako je ona potrebna za duže vreme;

13. odobrava nastavnicima u toku školske godine odustvo do deset i bolovanje do petnaest dana, a molbe za duže odustvo i bolovanje predlaže oblasnoj prosvetnoj vlasti sa svojim mišljenjem;

14. vodi statistiku svih škola, odeljenja, nastavnika i učenika u svome srezu;

15. pazi pod ličnom odgovornosti, da se samo odobrene školske knjige upotrebljavaju u školama, i da se za školske knjižnice nabavljaju po školskom proračunu one knjige, koje odgovaraju svrham knjižnice;

16. odlučuje o upisivanju i ispisivanju učenika;

17. učestvuje u radu nadzorničkih veća;

18. podnosi oblasnoj prosvetnoj vlasti polugodišnji izveštaj o stanju škola u svome srezu i čini potrebne korake za popravak toga stanja;

19. vodi prepisku sa svima školskim i drugim vlastima i posreduje u prepisci između upravitelja osnovne škole i viših prosvetnih vlasti;

20. izvršuje naredbe viših školskih vlasti i u ovome radu ravna se u svemu po uputstvima, koje propiše Ministar Prosvete o nadzoru škola;

21. ocenjuje nastavnike osnovnih i građanskih škola na kraju školske godine po odredbama ovoga zakona;

22. predlaže oblasnoj prosvetnoj vlasti u kojim mestima treba otvoriti školu za nenormalnu i nerazvijenu decu te se stara, da se ta deca šalju u zavode, koji su za njih osnovani;

23. potpomaže s nastavnicima rad na narodnom prosvjećivanju;

24. pazi, da svi školski odbori blagovremeno sastave proračun za izdržavanje škole i da ga podnesu nadležnoj vlasti;

25. stara se o otvaranju zabavišta, pripravnih razreda i tečajeva za odrasle analifabete;

26. rešava prijave za nemarni polaz školske dece;

27. rešava o privatnim ispitima učenika osnovnih škola;

28. odlučuje o početku svakodnevne nastave u školi.

Čl. 141. Sreski školski nadzornici imaju položaj i platu prema školskim kvalifikacijama i odredbama zakona o činovnicima. Pored toga primaju naročiti dodatak u iznosu od 25% redovnih primanja, što im se računa u penziju.

Čl. 142. Kad sreski i školski nadzornici putuju službenim poslom, imaju pravo na dnevnicu i poputninu prema odredbama zakona o činovnicima.

Čl. 143. U pogledu godina za penziju vrede za sreske školske nadzornike isti propisi kao i za nastavnike osnovnih škola.

Čl. 144. Radi otpravljanja kancelarijskih poslova ima sreski školski nadzornik u svome uredu jedno muško lice kao administrativnoga pomoćnika, po mogućstvu iz prosvetne struke. Ako je pomoćnik nastavnika lice zadržava sva prava i prinaldžnosti, koje učitelji imaju od države.

3. Oblasna prosvetna vlast.

Čl. 145. Radi unapređenja celokupne nastave i narodnoga prosvjećivanja postoje oblasna prosvetna odeljenja.

Na čelu prosvetnoga odeljenja jest prosvetni inspektor, koji rukovodi celom prosvetnom organizacijom. U stručnim školskim poslovima je u neposrednom odnosu sa Ministarstvom Prosvete.

Čl. 146. Oblasno prosvetno odeljenje deli se na dva odeljka i to:

odeljak za srednju i stručnu nastavu i odeljak za osnovnu nastavu i narodno prosvjećivanje.

Svaki odeljak ima svoga šefa, koji uz prosvetnoga inspektora rukovodi organizacijom svoga odeljka.

Čl. 147. Šef odeljka za osnovnu nastavu i narodno prosvjećivanje je oblasni školski nadzornik. Prema potrebi može kod oblasne prosvetne vlasti biti dva ili više oblasnih školskih nadzornika. Ako ih je više, šef je onaj, koji je najstariji po položaju.

Čl. 148. Za stalnoga oblasnoga školskog nadzornika može se postaviti onaj, koji je svršio Višu Pedagošku Školu, položio diplomski ispit i bio učitelj osnovne ili građanske škole petnaest godina.

Pored ovih kandidata za oblasne školske nadzornike mogu se postaviti i oni sreski školski nadzornici, koji su se odlikovali u svojoj službi i provedli kao sreski nadzornici najmanje pet godina.

Čl. 149. Oblasni školski nadzornik vrši ove dužnosti:

1. najmanje jedanput u godini ima da obide pojedine delove svoje oblasti, da prouči prosvetne prilike, da kontrolise rad sreskih školskih nadzornika, mesnih školskih odbora osnovnih i građanskih škola; da daje potrebna uputstva i da ocenjuje rad onih nastavnika, koji je pregledao;

2. predlaže otvaranje novih škola i odeljenja u svome području;

3. predlaže popunjavanje upraznjenih nastavnih mesta u smislu čl. 120. ovoga zakona;

4. predlaže za stečaj sva upraznjena mesta u oblasti;

5. pregledava i dopunjava podatke za nastavničke službene listove;

6. odobrava odustvo prema potrebi sreskim školskim nadzornicima u toku jedne školske godine do deset dana, nastavnicima do četrdeset dana prema čl. 110. činovničkoga zakona, a bolovanje jednima i drugima do tri meseca;

7. raspravlja i rešava sporove između nastavnika, školskih odbora i sreskih nadzornika;

8. izviđa krivice sreskih školskih nadzornika i postupa u smislu disciplinskih propisa;

9. sprovodi sa svojim mišljenjem preko prosvetnih inspektora Ministru Prosvete molbe nastavnika i sreskih školskih nadzornika za odustvo ili bolovanje, koje prelazi njegovu kompetenciju;

10. odobrava prekid rada u školi zbog zarazne bolesti ili kakve druge potrebe na osnovi predloga školskoga lekara i sreskoga školskoga nadzornika te o svemu tome vodi evidenciju;

11. odobrava uvođenje zimskih razreda mesto redovnih, gde to neophodna potreba zahteva;

12. preduzima sve, što je potrebno za popravak zdravstvenih prilika, od kojih zavisi napredak škole;

13. prikuplja i sređuje statističke podatke nastavnika, učenika, škola i svih drugih prosvetnih ustanova svoga delokruga i svoje oblasti;

14. podnosi Ministru Prosvete godišnji izveštaj, iz koga će se videti celokupni rad narodnih škola u oblasti;

15. sastavlja posebne predloge o svemu, što bi trebalo u oblasti uraditi za unapređenje nastave i prosvete;

16. izrađuje predloge za priredjivanje tečajeva za usavršavanje učitelja i upoznavanje sa nastavnim i naučnim novinama;

17. saraduje s oblasnim školskim odborom u svemu za napredak nastave i prosvete u svojoj oblasti i aktivno učestvuje u radu na narodnom prosvjećivanju;

18. saziva prema potrebi sreske školske nadzornike u nadzorničku veću radi pretresanja raznih školskih pitanja.

Čl. 150. Oblasni školski nadzornici imaju položaj i platu prema školskim kvalifikacijama i odredbama zakona o činovnicima. Povrh toga primaju naročiti dodatak u iznosu od 40% redovnih primanja, što im se računa u penziju.

Čl. 151. Kad oblasni školski nadzornici putuju službenim poslom, imaju pravo na dnevnicu i poputninu prema odredbama zakona o činovnicima.

Čl. 152. U pogledu godina za penziju vrede za oblasne školske nadzornike isti propisi kao i za nastavnike osnovnih škola.

Čl. 153. Radi vršenja kancelarijskih poslova oblasna prosvetna vlast ima potreban broj osob-

lja iz prosvetne struke. Nastavnička lica zadržavaju sva prava i prinaldžnosti, koja nastavnicima imaju od države.

4. Mesni školski odbor.

Čl. 154. Mesni školski odbor čine:

1. predsednik političke općine;

2. upravitelj škole, koji je ujedno i poslovoda odbora;

3. općinski lekar; ako ih je više, ulazi najstariji po položaju;

4. petorica pismenih građana.

Po mogućstvu imaju od građana školskim odbornicima biti oni: koji imaju dece u školi; koji su ujedno općinski odborici; da su iz raznih mesta, ako se iz više mesta sastoji školska općina.

Ako u mestu ima više školskih upravitelja, ulazi u odbor najstariji po položaju.

U mestima, gde je sedište sreskoga školskoga nadzornika, ulazi u školski odbor i sreski nadzornik; gde ih je više, ulazi najstariji po položaju.

Čl. 155. Mesni školski odbor u gradovima s najmanje trideset hiljada stanovnika čine:

1. predsednik općine ili njegov zamenik;

2. nadzornik, koji nadzire gradske škole;

3. rektor Više Pedagoške škole i upravitelj učiteljske škole, ako ovih škola u mestu ima;

4. školski lekar;

5. općinski inženjer;

6. položajem najstariji upravitelj osnovne škole;

7. pet članova gradskoga zastupstva.

Čl. 156. Članove školskoga odbora, osim onih, koji ulaze u odbor po položaju, bira odbor političke općine za ono vreme, na koje je i općinski odbor biran. Izmenom općinskoga odbora menjaju se i birani školski odborici.

Upraznjena mesta popunjavaju se u roku od mesec dana.

Ako ima više lica onoga zvanja, kome pripada virilno članstvo u gradskom školskom odboru, ulazi najstarije po položaju.

Zvanja su u školskom odboru časna.

Čl. 157. Mesni školski odbor u seoskim općinama bira iz svoje sredine predsednika, u pravilu ono lice, koje će po svojim svojstvima i položaju najbolje moći unapređivati ciljeve škole.

Ako je za predsednika izabran upravitelj škole, bira odbor prikladno lice za poslovodu, redovno između svojih članova ili učiteljskih lica iz mesta.

Ako je poslovoda lice izvan školskoga odbora, nema prava glasa kod glasanja na sednicama.

U gradskim školskim odborima predsednik općine ujedno je predsednikom škol. odbora. Sprečenoga predsednika školskoga odbora zamenjuje u seoskim općinama godinama najstarije lice, a u gradskom školskom odboru lice najstarije po položaju.

Čl. 158. Sednice školskoga odbora drže se po selima u školskoj, a po gradovima u općinskoj zgradi. Sastaju se u sednici prema potrebi; redovno jedanput mesečno na poziv predsednika ili njegova zamenika.

Članovi se pozivaju u sednicu pismenom pozivnicom, u kojoj se mora naznačiti i dnevni red zakazane sednice.

U sednici se moraju pozivati svi članovi. Odluke su punovažne, kad je prisutno više od polovice ukupnoga broja članova, a odlučuje se većinom glasova.

Sednica se mora sazvati na zahtev jedne trećine članova odbora.

Čl. 159. Škols

Po isteku računsko godine, a najdalje posle mesec dana, ima poslovođa sastaviti godišnji račun za tu godinu i predložiti ga na pregled školskom odboru.

Čl. 162. Politička općina dužna je krajem svakoga meseca od celokupnoga svoga prihoda predati u blagajnu školskoga odbora na ime izdržavanja škole razmerni deo za naredni mesec, koji školi pripada po školskom proračunu.

Ako politička općina ne bi školi izmirila pripadajući mesečni primor za izdržavanje do kraja dotičnoga meseca, primor će je na to nadležne vlasti zakonskim merama.

Čl. 163. Mesni školski odbor upravlja celokupnom školskom imovinom po odredbama ovoga zakona.

Čl. 164. Blitze odredbe o sastavljanju, odobravanju i izvršenju školskoga proračuna te o pregledu školskih računa propisat će Ministar Prosvete u sporazumu s Ministrom Finansija.

Čl. 165. Poslovođa sastavlja zapisnike odbor-skih sednica, rešenja, izveštaje, predstave i drugo; vodi svu prepisku, pomaže predsedniku u vršenju dužnosti i čuva odborske spise.

Za rad u odboru prima poslovođa nagradu, koja se svake godine određuje školskim proračunom.

Čl. 166. Školski odbor ima svoj zasebni delovodnik (poslovni zapisnik), administraciju, službene spise i pečat, kojim rukuje poslovođa. Službeni spis čuvaju se u školskoj odnosno općinskoj zgradi, gde se drže sednice.

Čl. 167. Za nevršenje propisane dužnosti može sresti školski nadzornik kazniti članove školskoga odbora primerenom novčanom kaznom. Protiv ove kazne dopuštena je žalba prosvetnom inspektoru, čija je odluka izvršna. Kazne izvršuje nadležna upravna vlast u roku od trideset dana od obavještenja.

Čl. 168. Sva prepiska mesnoga školskoga odbora sa školskim i svim drugim javnim vlastima je službena i ne plaća se za nju ni taksa ni poštarina.

5. Oblasni školski odbor.

Čl. 169. Svaka prosvetna oblast ima svoj oblasni školski odbor, koji sačinjavaju: prosvetni inspektor; — oblasni školski nadzornik; šef odeljenja za osnovnu nastavu i narodno prosvetnovanje; — oblasni sanitetski i tehnički referent; — rektor Više Pedagoške škole, po jedan rangom najstariji; a) ravatelj učiteljske, b) srednje i v) građanske škole, u koliko ima ovih škola u sedištu prosvetne oblasti; — jedan činovnik najviše finansijske vlasti u mestu; — jedan sreski školski nadzornik; — dva učitelja osnovne škole; — iz svakoga sresa u oblasti po jedan građanin.

Članove, koji nisu određeni svojim položajem, bira oblasna skupština za ono vreme, za koje je i skupština birana. Izmenom oblasne skupštine menjaju se i birani članovi oblasnoga školskoga odbora. Upraznjena mesta biranih članova popunjuju se do kraja dotične periode. Birani članovi oblasnoga školskoga odbora imaju, po mogućnosti, biti oni: koji imaju dece u osnovnoj školi i koji su ujedno članovi oblasne skupštine.

Čl. 170. Predsednik je oblasnoga školskoga odbora prosvetni inspektor, a potpredsednik položajem najstarije lice prosvetne struke u odboru. Izvestitelj odbora je oblasni školski nadzornik; u pitanjima školske higijene i školskih zgrada izvestiteljima su dotični oblasni stručni referenti, koji su u odboru.

Prosvetni inspektor određuje za poslovođu oblasnoga školskoga odbora jednoga od oblasnih referenata prosvetne struke.

Čl. 171. Predsednik saziva sednice prema potrebi i stara se, da se izvršuju odborske odluke. Sednice se drže u sedištu oblasne prosvetne vlasti.

Članovi se pozivaju u sednicu pismeno, a u isto vreme dostavljaju im se dnevni red.

Odluke su punovažne, kad je prisutno više od polovine ukupnoga broja članova; odlučuje se većinom glasova.

Sednica se mora sazvati u roku od petnaest dana, kad to zatraži jedna trećina članova odbora.

Čl. 172. Oblasni školski odbor vrši ove dužnosti:

1. potpomaže u svakom pogledu savetima i delom posvetnim vlastima u unapređenju nastave i prosvetnovanja naroda;
2. stara se o podizanju novih škola, gde ih još nema;
3. stara se o popravcima i proširenju postojećih školskih zgrada;
4. potpomaže širenje pismenosti među starijim naraštajem, koji je prošao doba redovnoga školovanja;
5. potpomaže moralno i materijalno otvaranje školskih tečajeva u mestima, gde nema škole, i nastavnicima daje za taj rad nagrade iz svojih sredstava;
6. stara se o podizanju, otvaranju i izdržavanju oblasnih škola za slabunjavu nerazvijenu i nenormalnu decu;
7. potpomaže materijalno nastavničke tečajeve i ustanove, koje se otvaraju radi usavršavanja i upoznavanja učitelja s pedagoško-naučnim novinama;
8. potpomaže moralno i materijalno nastavnička i učenička putovanja radi upoznavanja naroda i otadžbine;
9. stara se o stvaranju i uvećavanju stalnoga oblasnog školskog fonda radi unapređenja prosvete u celoj oblasti;
10. sastavlja i podnosi Ministru Prosvete na odobrenje svoj godišnji proračun primitka i izdatka;
11. rukovodi i drugom svojom imovinom: zadužbinama, poklonima, fondovima i t. d.;
12. potpomaže materijalnim pripomoćima nabavku potrebnoga školskog nameštaja, učila, knjiga i drugoga;
13. stara se, da u oblasti uvek bude dovoljno odobrenih ili propisanih školskih knjiga, pribora za pisanje, crtanje i drugo;
14. vodi brigu o tom, da se mladež osnovnih škola odgaja prema temeljnim zadacima osnovne škole i u smislu glavnih načela naznačenih u čl. 46. ovoga zakona;
15. predlaže Ministru Prosvete sve što bi trebalo preduzeti u oblasti radi unapređenja nastave i prosvete.

Čl. 173. Oblasni školski odbor ima svoju blagajnu, koju se ima rukovati prema odobrenom proračunu u smislu zakonskih propisa.

Čl. 174. Oblasni školski odbor ima svoj zaseban delovodnik, arhivu i pečat.

Sva se prepiska vodi pod potpisom predsednika ili potpredsednika, ako je predsednik sprečen.

Arhiva se čuva u zgradi oblasne prosvetne vlasti; njom rukuje poslovođa.

Čl. 175. Članovi oblasnoga školskoga odbora, koji žive van mesta, imaju za vreme sednica i putovanja dnevnicu i poputninu po propisima o naknadi putnih troškova viših činovnika, a svi ostali članovi imaju dnevnicu. Ovi izdaci imaju se osigurati oblasnim školskim proračunom.

Čl. 176. Sva prepiska oblasnih školskih odbora službena je i ne plaća se za nju ni taksa ni poštarina.

6. Odeljenje Ministarstva Prosvete za osnovnu nastavu i narodno prosvetnovanje.

Čl. 177. Na čelu odeljenja Ministarstva Prosvete za osnovnu nastavu i narodno prosvetnovanje je načelnik s potrebnim brojem inspektora, referenata i drugih činovnika, a prema zakonu o organizaciji Ministarstva Prosvete.

Čl. 178. Sva prepiska, koju vode prosvetne vlasti s Ministrom Prosvete, kao i sve molbe i predstave, što podnose nastavnicima i drugi službenici prosvetne struke, imaju se slati putem pretpostavljenih prosvetnih vlasti.

IX. Savetodavna školska tela.

1. Nastavničko veće.

Čl. 179. Svi nastavnici jedne škole sa svojim upraviteljem čine nastavničko veće te škole. Ono drži sednice svaki mesec u pravilu jedanput, a po potrebi više puta.

Sednice saziva i rukovodi njima upravitelj (upraviteljica) škole. Zapisnik sednica pišu nastavnici alfabetskim redom. Odlučuje se većinom glasova. Kod raspolovljenih glasova odlučuje ona polovina, gde je upravitelj.

Posećivanje sednica je obavezno. Sednički zapisnici nastavničkoga veća predlažu se sreskom školskom nadzorniku na uvid odnosno odobrenje zaključaka.

Čl. 180. Nastavničko veće radi ove poslove:

1. dogovara se o jednakom postupanju svih nastavnika u pogledu odgajanja školske dece i održavanja reda u školi i van nje;
2. dogovara se o metodičkom postupku te održanju veze i jedinstva u nastavi kroz sve razrede;
3. rukovodi po dogovoru učeničke izlete, utakmice, školske svečanosti, zabave i drugo;
4. predlaže nabavku potrebnih učila, knjiga za knjižnicu, nameštaja i drugoga;
5. predlaže učeničke za nagradu na kraju školske godine;
6. bira i predlaže siromašne i valjane učeničke, koje treba pomoći iz školskoga fonda ili drugih izvora;
7. raspoređuje po razredima knjige i školski pribor vodeći pri tome računa o siromašnim učenicima u razredu;
8. stara se sa školskim odborom o uređenju školskih fondova i druge imovine te o njihovu povećavanju;
9. brine se o napretku svoje škole i o čuvanju njene ugleda;
10. priređuje roditeljske sastanke (večeri) u školi zbog jačega održavanja veze između škole i doma.

Nastavničko veće može upotrebljavati školske prostorije za svoja svoja priređivanja, koja služe širenju prosvete u narodu.

Čl. 181. O svim važnim odlukama nastavničkoga veća izveštava upravitelj napose sreskoga školskog nadzornika.

2. Sresko nastavničko veće.

Čl. 182. Svi nastavnici državnih osnovnih škola u jednom školskom srezu sačinjavaju sresko nastavničko veće.

U velikim gradovima, gde ima po dva ili više nadzornika, svi nastavnici u mestu, bez obzira na broj školskih nadzornika, sačinjavaju samo jedno nastavničko veće.

Čl. 183. Sresko nastavničko veće sastaje se redovno jedanput godišnje u dane, kad škole po zakonu ne rade. Kad se ukaže potreba, može se ovo veće držati i više puta u godini.

Veće saziva sreski školski nadzornik, koji mu je ujedno i predsednik. Ude je više nadzornika, predsednikom je najstariji po položaju.

Veće bira iz svoje sredine potpredsednika i dvojicu beležnika. Beležnici sastavljaju zapisnik veća.

Posećivanje sednica je obavezno. Odlučuje se većinom glasova.

Čl. 184. Sresko nastavničko veće vrši ovaj posao:

1. pretresa pedagoška pitanja, koja se tiču osnovne škole, a koja su stavljena na dnevni red;
2. saslušava i ocenjuje ugledna predavanja, koja drže pojedini članovi;
3. određuje pitanja za raspravljanje na drugom sastanku i bira izvestitelje za njih;
4. dogovara se i radi na stručnom usavršavanju svojih članova;
5. pretresa pitanja o smetnjama u školskom radu i načinu, kako da se otklone;
6. pretresa pitanja o prosvetnovanju šire okoline i načinu, kako će škola pojačati svoj uticaj na nju;
7. raspravlja o priređivanju učeničkih izleta, utakmica i školskih svečanosti;
8. raspravlja i o svim drugim pitanjima, koja se tiču škole i nastave.

O svim sastancima i radu sreskih nastavničkih veća školski nadzornik podnosi opširan izveštaj oblasnoj prosvetnoj vlasti.

Da se ova veća, korisna za nastavnike i školu, mogu održati, dužni su mesni školski odbori svojim nastavnicima, kad ih polaze van mesta svoga službovanja, osigurati podvoz i dnevnicu u smislu propisa za službena putovanja državnih činovnika.

3. Oblasno nadzorničko veće.

Čl. 185. Prosvetni inspektor saziva jedanput godišnje školske nadzornike svoje oblasti u oblasno nadzorničko veće radi dogovora o jednoobraznom upravnom školskom radu te radi pretresa važnijih načelnih pitanja, koja se odnose na nastavu, odgajanje, uređenje škola, udžbenike, nastavne planove i sve drugo, što se tiče cele oblasti.

Nadzorničko veće je predsednikom prosvetni inspektor; potpredsednik je oblasni školski nadzornik, šef odeljenja za osnovnu nastavu i narodno prosvetnovanje, a beležnik je jedan od prosvetnih referenata kod oblasne prosvetne uprave.

Odluke nadzorničkoga veća predlaže prosvetni inspektor Ministru Prosvete. One imaju kao predložak savetodavni značaj.

Čl. 186. Članovi oblasnoga nadzorničkoga veća za vreme rada i putovanja imaju naknadu putnih troškova kao i ostali državni činovnici, kad putuju službenim poslom.

4. Veće za osnovnu nastavu i narodno prosvetnovanje.

Čl. 187. Kad se pokaže potreba i mogućnost, Ministar Prosvete može pozvati sve prosvetne inspektore ili oblasne školske nadzornike u veće za osnovnu nastavu i narodno prosvetnovanje.

Dnevni red za sednice ovoga veća određuje Ministar Prosvete po svojoj inicijativi i prema predlozima pojedinih inspektora.

Osim inspektora odnosno oblasnih nadzornika u ovo Veće ulaze po položaju: — Načelnik odeljenja za osnovnu nastavu i narodno prosvetnovanje; inspektori za učiteljske, građanske i osnovne škole; referenti odeljenja za osnovnu nastavu i narodno prosvetnovanje.

Sednicima predsedava Ministar Prosvete ili Načelnik za osnovnu nastavu i narodno prosvetnovanje kao njegov zamenik.

X. Odnos škole prema građanima, porodici i općini.

Čl. 188. Učenički roditelji su dužni uredno slati decu u školu i obaveštavati se o njihovom radu i vladanju u školi i van nje.

Oni imaju na upraviteljev poziv otići u školu bilo radi izvesnoga saopćenja ili dogovora, bilo na roditeljski sastanak (večer).

Čl. 189. Svaka je škola dužna priređivati roditeljske sastanke radi zbližavanja kuće i škole i njihove zajedničke saradnje na uzgojnom poslu.

Prema potrebi pojedine odluke svoga sastanka dostavljaju se preko školskoga odbora drugim nadležnostima, čija je saradnja i pomoć potrebna.

Čl. 190. Općinsko poglavarstvo je dužno pomagati osnovnu školu i ukazivati joj pomoć u svakoj prilici, a naročito u pogledu odgajanja i zaštite školske dece van škole.

Čl. 191. Općinske i državne vlasti dužne su na predstavljeni upravitelja škole, školskoga odbora ili školskoga nadzornika pozvati na odgovornost i prema potrebi kazniti svakoga:

1. koji nagovara roditelje, da ne šalju decu u državnu osnovnu školu ili sami svoju decu zlonamerno ne šalje u školu;
2. koji učenike uči porocima i odvraća ih od škole;
3. koji kao poslodavac uzima na rad školsku decu i ne šalje ih na vreme u školu;
4. koji pred učenicima ili učeničkim roditeljima omalovažava školu i nastavnički ugled;
5. koji bez odobrenja ulazi u školu za vreme rada i sprečava školski rad i red.

XI. Privatne škole.

Čl. 192. Privatne škole mogu se otvarati samo po odredbama ovoga zakona.

Čl. 193. Privatna se škola može otvoriti pod ovim pogodbama:

1. da je zadatak škole u svemu jednak sa zadatkom državnih osnovnih škola, koji je ovim zakonom propisan;
2. da je materijalno izdržavanje škole potpuno osigurano, i da oblasna prosvetna vlast odobrava proračun prihoda i rashoda;
3. da je školska zgrada podesna za školu kako po prostoru, tako i po higijenskim zahtevima, i da je prava svojina vlasnika škole;
4. da ima potreban školski nameštaj i učila, i da je sve to u dobrom stanju;
5. da ima školsku knjižnicu odabranih pedagoških i naučnih dela i časopisa;
6. da se nastavni plan i program u nastavnim zahtevima podudaraju s planom i programom državnih škola te vrste, i da je odobren od prosvetne državne vlasti;
7. da ima dovoljan broj učenika i učenica samo one rase i jezika, za koju se traži odobrenje, te da im decu druge rase i jezika, koja imaju priliku da polaze državnu školu, nije slobodno primati u tu privatnu školu;
8. da se nastava izvodi ili na državnom jeziku ili na jeziku one rase koji deca pripadaju;
9. da udžbenici budu odobreni od Ministarstva Prosvete;
10. da nastavnici budu državljani Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca;
11. da školovanje nastavnika i ostale kvalifikacije njihove odgovaraju kvalifikacijama državnih nastavnika tih škola, i da su svršili školu u zemlji;
12. da se vlasnik privatne škole obaveže, da će svima nastavnicima davati onoliko platu, sve dodatke i druge pripadnosti, koje i koliko primaju državni nastavnici jednakih kvalifikacija i godina službe;
13. da svojim nastavnicima i njihovim porodicama vlasnik obezbedi onoliko penziju u slučaju starosti, onesposobljenosti ili smrti, koliko država daje svojim nastavnicima;
14. da Ministar Prosvete utvrdjuje nastavnike, koje predloži školski odbor te škole;
15. da nastavnici potpuno vladaju državnim jezikom te da su napravili poseban ispit iz nacionalnih predmeta: državnoga jezika, domaće povesti i zemljopisa, ako iz tih predmeta nisu ispitani na ispitu zrelosti;
16. da se u ovim školama uči državni jezik i na njemu poučavaju zemljopis i povest Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca;
17. da se nad ovim školama vrši državni nadzor po istim državnim organima, po kojim se i kako vrši nad državnim školama bez ikakvih smetnji od vlasnika, uprave, nastavnika i ma koga drugoga činlaca;
18. da je uprava škole dužna predlagati prosvetnim oblastima sve podatke i izveštaje, kako to čine i državne škole iste vrste.

Sve odluke o otvaranju, zatvaranju i uređenju privatnih škola donosi Ministar Prosvete.

Čl. 194. U privatnim školama završava se rad godišnjim ispitom.

Ispitu predsedava sreski školski nadzornik ili njegov zamenik. Državna prosvetna vlast može u tu svrhu izaslati svoga posebnoga izaslanika.

Za ove ispite plaća škola predsedniku dnevnice i poputninu po propisima o naknadi putnih troškova državnim činovnicima za službena putovanja.

Svedočanstva ovih škola punovažna su: a) ako je na njima upisan datum ispita i broj odluke o odobrenju škole, b) ako ih je potpisao ovim članom određeni predsednik ispita; v) ako su propisno taksirana.

XII. Prelazna naređenja.

Čl. 195. Obaveznost osmogodišnje nastave počinje se izvoditi od naredne školske godine, kada ovaj zakon stupi na snagu i izvodit će se postupno prema čl. 12. ovoga zakona.

Polakšice zimskim odnosno produžnim razredima za šestogodište mogu se davati u vremenu od šest školskih godina iza stupanja na snagu ovoga zakona. Posle toga vremena traje redovna nastava osnovne škole najmanje šest godina, a zimski i produžni razredi moći će se uvoditi samo u sedmom i osmom godištu.

Čl. 196. Do početka naredne školske godine imaju sve upravne i nadzorne školske vlasti obaviti sve pripreme, koje su u smislu ovoga zakona potrebne, da nastava može pravilno i nesmetano započeti u vreme i onako, kako ovaj zakon određuje. Tko od organa spomenutih školskih vlasti ne izvrši na vreme odnosne poslove, bit će pozvan na odgovornost.

Čl. 197. Novi mesni školski odbori imaju se osnovati u smislu ovoga zakona najdalje u roku od dva meseca iza njegova stupanja na snagu.

U krajevima, gde je redovna nastava dosada trajala pet ili šest godina, mesni će školski odbori do kraja ove školske godine doneti svoje predloge, kako će se na dotičnoj školi naredne školske godine vršiti nastava s obzirom na propise članova 12. do 15. ovoga zakona. Oblasne prosvetne vlasti donet će što pre o tom svoje odluke.

Čl. 198. Za spremu svih vrsta nastavnika i drugoga stručnog osoblja, potrebnog za izvršenje ovoga zakona, Ministar Prosvete se ovlašćuje, da može prema potrebi otvarati specijalne tečajeve. Osim toga ovlašćuje se, da može slati o državnom trošku pitomce u pogodne škole u inostranstvu radi stručnoga usavršavanja.

Čl. 199. Ministar Prosvete ovlašćuje se, da po saslušanju Glavnoga Prosvetnog Saveta izda: nastavne planove i programe, pravila, uredbе, naredbe i raspise, koji su potrebni za izvršenje ovoga zakona.

Čl. 200. Sadašnji učitelji i učiteljice, koji su po ranijim zakonima stekli nepokretnost, ili su stečajem dobili sadanje svoje mesto, ili su iz propisnoga osposobljenja za stalnu učiteljsku službu najmanje pet godina s uspehom službovali u učiteljskoj službi, pa koji od nabrojanih sada služuju na propisno sistematizovanim mestima, postaju na tim mestima nepokretni.

Za sva ostala učiteljska mesta raspisat će se stečaj, te će se sva ostala učiteljska lica na osnovi stečaja rasporediti u smislu ovoga zakona.

Prvenstveno pravo na mesto raspisano na osnovi ovoga člana imaju ona nastavna lica, koja sada služe na njima, ako to njihovo nameštenje odgovara uslovima ovoga zakona i ako po svojim kvalifikacijama, ne zaostaju za drugim moliteljima.

Čl. 201. Sadašnji privremeni učitelji i učiteljice osnovnih škola, koji nemaju potpune kvalifikacije za stalne učitelje po ovom zakonu, postaviti će se za stalne ako polože propisane ispite u roku, koji će odrediti Ministar Prosvete; u protivnom slučaju bit će razrešeni od učiteljske dužnosti.

Čl. 202. Sadašnje zabavilje, pomoćnice zabavilja i učiteljice ženskoga ručnog rada u osnovnim školama, koje nemaju potpune kvalifikacije, a zateknu se u državnoj službi, kad ovaj zakon stupi na snagu, zadržat će se i dalje u službi, ako polože propisane stručne ispite; inače samo po potrebi. Koje su stekle pravo na penziju, penzionisat će se, ako ne budu zadržane u službi.

Čl. 203. U onim mestima, gde škola nema stanova za učitelje, a ovaj ih zakon kod tih škola propisuje, dužna je politička općina da ih podigne u roku od šest godina, otkada stupi na snagu ovaj zakon. Za to vreme općina će sama uzeti pod zakup potreban broj propisanih stanova za učitelje.

Čl. 204. Sve sadanje privatne škole, u koliko ne odgovaraju propisima ovoga zakona, zatvorit će se, a mesto njih otvorit će se državne škole, ako ih nema u mestu.

Čl. 205. Ovlašćuje se Ministar Prosvete, da odredi položaj svima onim nastavnicima, koja nisu naročito spomenuta u ovom zakonu, a zateknut se u državnoj službi, kad on stupi na snagu. Ministar će ih prema njihovim kvalifikacijama i državnim potrebama moći zadržati u službi, penzionisati ili razrešiti od dužnosti, ako nisu stekli pravo na penziju.

Čl. 206. Sadašnji oblasni i sreski školski nadzornici, koji su uspešno službovali kao nastavnici najmanje petnaest i kao nadzornici najmanje tri godine, a odlikovali su se uto pedagoškim radom, postaviti će se za stalne i bez nadzorničkoga ispita.

Čl. 207. Dok se ne popune mesta sreskih školskih nadzornika u smislu ovoga zakona, ovlašćuje se Ministar Prosvete, da može u pojedinim srezovima poveravati vršenje te službe školskim upraviteljima, redovno onima iz sedišta sreske uprave. Za to vreme bit će ti upravitelji rešeni nastave u razredu ali će obavljati dužnosti upravitelja škole i zadržati sva prava spojena s vršenjem te dužnosti. Za vršenje nastave u njihovim razredima bit će postavljena učiteljska lica u privremenom svojstvu.

Čl. 208. Sve školske općine, koje se sastoje od delova iz više političkih općina, saobrazit će se u svemu ovom zakonu u roku od jedne godine dana, otkako on stupi na snagu.

Čl. 209. Sva imovina, koja je bila pod upravom crkvenih općina i raznih drugih versko školskih organizacija, a bila je namenjena izdržavanju škola i drugim školskim svrhama, imaju se i nadalje u tu svrhu upotrebljavati.

Ako je odnosna škola postala državnom, imaju se ta imovina izdvojiti od ostale imovine tih versko i školskih institucija i ustupiti školi, da istoj svrši i dalje služi.

Izdavanje te imovine izvršit će oblasna prosvetna vlast u sporazumu sa zakonitim predstavnicima dotičnih versko-konfesijskih organizacija, koje odredi Ministar Vera. U slučaju nesporazuma konačnu odluku o podeli donet će Ministar Prosvete u sporazumu s Ministrom Vera.

Čl. 210. Sva ona pitanja, koja se tiču narodnih škola, a nisu naročito predviđena ni obuhvaćena odredbama ovoga zakona, rešavat će Ministar Prosvete po saslušanju Glavnoga Prosvetnog Saveta.

Čl. 211. Ovaj zakon stupa u život, kad ga Kralj potpiše, a obavezu snagu dobiva od dana, kad se objavi u »Službenim Novinama«.

Ostada prestaju važiti svi dosadašnji zakoni, zakonske odredbe, uredbе, raspisi i naređenja u celoj Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, koji se s njime kose.